

innovation eco-economy. It is concluded that the innovative educational hub is an effective tool for implementing regional and state educational policy in the field of continuing teacher education, as well as its integration into the international educational, scientific, and sociocultural space of lifelong learning.

Key words: *higher pedagogical education, innovative educational hub, innovative educational environment, international project activity, educational leadership, educational social partnership, educational policy, educational stakeholders, postgraduate pedagogical education, professional communities.*

Дата надходження до редакції: 18.08.2025

© Задорожна Л. К., Ягоднікова В. В., Кузнєцова О. В., Левчишена О. М., Гриньова М. В., 2025

УДК 373.3:37.091.3:316.6

[https://doi.org/10.61339/2786-6947.2025.2\(10\).337985](https://doi.org/10.61339/2786-6947.2025.2(10).337985)

Гончарова Олена Костянтинівна,
методист науково-методичної лабораторії початкової освіти
кафедри дошкільної і початкової освіти
КЗВО «Одеська академія непевної освіти
Одеської обласної ради»,
м.Одеса, Україна
gelenka83@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-4584-1471>

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті комплексно розглядаються методи формування соціальної компетентності учнів початкової школи як ключового аспекту їх особистісного розвитку та соціалізації. Автором проаналізовано педагогічні умови, що забезпечують ефективність соціоорієнтованого навчання, зокрема створення мотивуючого та безпечного освітнього середовища, спрямованого на підтримку соціальних і емоційних потреб молодших школярів. Особливу увагу приділено інтерактивним методикам навчання - рольовим іграм, тренінгам, дискусіям, кейс-методам, а також ігровим та проєктним формам роботи, які активізують пізнавальну діяльність, сприяють розвитку співпраці, емпатії, умінь конструктивного розв'язання конфліктів і формують навички відповідальної поведінки. Рефлексивні вправи, зокрема самоспостереження та аналіз власних соціальних дій, виділено як важливий засіб розвитку рефлексивного компонента компетентності. Значну роль у статті відіграє підкреслення функції вчителя як фасилітатора, що створює підтримуюче середовище, застосовує інноваційні методики, стимулює мотивацію до соціальної взаємодії та забезпечує професійний супровід учнів. Визначено ключові напрями подальших досліджень, пов'язаних із методичним забезпеченням формування соціальної компетентності та удосконаленням професійної підготовки педагогів до реалізації цих завдань у контексті сучасних викликів освітньої системи.

Ключові слова: соціальна компетентність, методи соціоорієнтованого навчання, молодші школярі, початкова школа, інтерактивні методи, педагогічні умови, рефлексія, проєктна діяльність.

Актуальність проблеми формування соціальної компетентності учнів початкової школи зумовлена зростаючими вимогами сучасного суспільства до рівня соціальної зрілості особистості, що виявляється у здатності до ефективної взаємодії, конструктивного розв'язання конфліктів, відповідального прийняття рішень, дотримання морально-етичних норм, розвитку емпатії та співпраці. Зміни, що відбуваються у соціокультурному та освітньому середовищі України, зокрема в умовах військового стану, потребують переосмислення ролі початкової освіти як інституційної основи формування особистісної зрілості дитини.

Початкова школа є першою сходинкою соціалізації учня, де відбувається становлення особистісної ідентичності, формування моделей поведінки та міжособистісної взаємодії. Саме на цьому етапі розвитку дитина засвоює базові соціальні ролі, норми, цінності, що зумовлює необхідність системної й цілеспрямованої діяльності педагога щодо розвитку в учнів соціальної компетентності як інтегральної характеристики особистості.

Нормативно-правові документи, зокрема Закон України «Про освіту», Державний стандарт початкової освіти, Концепція «Нова українська школа», Професійний стандарт учителя початкових класів, акцентують увагу на формуванні ключових компетентностей, серед яких соціальна компетентність посідає чільне місце. Водночас аналіз сучасної освітньої практики свідчить про наявність низки суперечностей між задекларованими вимогами до результатів початкової освіти та недостатньою підготовленістю педагогів до реалізації завдань, пов'язаних із формуванням соціальної компетентності учнів.

Проблема формування соціальної компетентності учнів стала об'єктом досліджень закордонних (М. Еліас, Ф. Луненбург, Д. Баудах тощо) і вітчизняних науковців (Є. Починок, І. Гусейнової, Л. Кулакової, Д. Губаревої тощо).

Мета цієї статті полягає в теоретичному обґрунтуванні сутності соціальної компетентності учнів початкової школи, аналізі чинників і педагогічних умов її формування, а також окресленні практичних підходів до реалізації соціоорієнтованого навчання в освітньому процесі.

У науково-педагогічному дискурсі соціальна компетентність трактується як інтегративна характеристика особистості, що охоплює сукупність знань, соціальних умінь, ціннісних орієнтацій, способів поведінки й досвіду взаємодії, необхідних для успішного функціонування в соціумі. Як підкреслює О. Пометун, компетентність визначає здатність особистості діяти відповідно до набутого досвіду, знань, цінностей, умінь і навичок у змінних життєвих ситуаціях (Пометун, 2021). У цьому контексті важливо звернути увагу на системний аналіз підходів до визначення соціальної компетентності, зокрема у працях, присвячених її структурним елементам, умовам та механізмам формування (Губарева, 2023; Гусейнова, 2022; Кулакова, 2021; Починок, 2022).

У міжнародному науковому середовищі важливими є підходи М. Еліас, який пов'язує соціальну компетентність із розвитком характеру (Elias, 2004); Ф. Луненбург, який досліджує роль шкільного середовища в соціально-емоційному навчанні (Lunenburg, 2011); Д. Баудах, що висвітлює методичну підтримку соціального навчання (Baudah, 2017); а також рекомендації CASEL, що пропонують цілісну модель соціально-емоційного розвитку (CASEL, 2020).

Серед українських дослідників проблеми формування соціальної компетентності молодших школярів ґрунтовно розкрито в працях Є. Починок, І. Гусейнової, Л. Кулакової, Д. Губаревої. Є. Починок у своїх дослідженнях акцентує увагу на формуванні соціальної компетентності через організацію ціннісно орієнтованого освітнього середовища, де особлива роль належить педагогічним умовам, що забезпечують емоційну підтримку, безпеку та довіру між учасниками освітнього процесу (Починок, 2022). І. Гусейнова підкреслює значення використання проектної діяльності як ефективного засобу розвитку соціальних умінь, зокрема навичок співпраці, комунікації і відповідальності, що реалізуються через спільне розв'язання практичних завдань у групах (Гусейнова, 2022). Л. Кулакова вказує на важливість інтерактивних методів навчання, зокрема рольових ігор, дискусій і тренінгів, які сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів, формуванню вмінь вирішувати конфліктні ситуації, проявляти емпатію та толерантність (Кулакова, 2021). Д. Губарева наголошує на моральному вихованні як невід'ємному компоненті соціальної компетентності, що сприяє формуванню у молодших школярів відповідальності за власні вчинки, дотриманню норм етики та соціальних ролей, а також розвитку саморефлексії у контексті соціальних взаємодій (Губарева, 2023).

Таким чином, українські науковці пропонують комплексний підхід до розвитку соціальної компетентності, що поєднує теоретичні засади з практичними рекомендаціями щодо педагогічної діяльності, спрямованої на формування цілісної особистості здатної до ефективної соціальної взаємодії. Відтак, соціальна компетентність учнів початкових класів визначається як багатокомпонентне особистісне утворення, що забезпечує ефективну взаємодію в соціальному середовищі, здатність до саморегуляції поведінки, співпереживання, прийняття соціально значущих рішень. Структура цієї компетентності охоплює такі компоненти:

- **мотиваційно-ціннісний компонент**, що відображає позитивне ставлення до соціальної взаємодії, прагнення бути прийнятим у колективі, дотримання моральних норм;
- **когнітивний компонент**, пов'язаний із засвоєнням знань про правила поведінки, соціальні ролі, механізми взаємодії в суспільстві;
- **поведінково-комунікативний компонент**, що реалізується у вміннях працювати в парі й групі, слухати співрозмовника, висловлювати власну думку, дотримуватися правил спілкування;
- **емоційний компонент**, що виявляється в здатності розпізнавати емоції, співпереживати, регулювати власний емоційний стан;
- **рефлексивний компонент**, який забезпечує здатність дитини оцінювати свої дії у взаємодії, усвідомлювати наслідки поведінки.

Таким чином, соціальна компетентність учнів молодшого шкільного віку є важливою характеристикою особистісного розвитку, формування якої потребує спеціально організованого педагогічного впливу. По-перше, це створення мотивуючого освітнього середовища, в якому кожен учень відчуває себе прийнятним, захищеним, цінним. По-друге, важливою є інтеграція теоретичних знань та практичних дій - навчання має бути наближеним до реального життя, включати моделювання соціальних ситуацій. По-третє, необхідно активно застосовувати інтерактивні методи навчання: рольові ігри, дискусії, кейс-методи, проєктну діяльність. І, нарешті, варто забезпечити системний професійний супровід учителя - менторську підтримку, обмін досвідом, супервізію.

Для реалізації вищезазначених умов доцільно використовувати низку соціоорієнтованих методів та прийомів на уроках, зокрема на уроках інтегрованих курсів «Я досліджую світ», «Українська мова», під час ранкових зустрічей, у позаурочній діяльності.

У практиці роботи з молодшими школярами особливо ефективними виявляються вправи, що мають ігрову форму, спрямовані на розвиток емпатії, рефлексії, вміння працювати в парі, слухати іншого та підтримувати позитивну атмосферу в колективі. Так, у грі «День навпаки» учням пропонують діяти інакше, ніж зазвичай - привітатися по-новому, подякувати інакше, запропонувати допомогу тим, кому не допомагали раніше. Це допомагає вийти за межі звичних моделей поведінки. Цікавою є вправа «Соціальний театр», коли учні розігрують сценки з конфліктами і шукають альтернативні варіанти вирішення - через переговори, компроміс, прохання допомоги.

У розвитку навичок емпатії, розуміння емоцій інших людей особливу роль відіграє моделювання. Так, вправа «У черевиках іншого» сприяє розвитку емоційної чутливості, прийняття іншого та формуванню ненасильницького стилю комунікації. Учням пропонується обрати персонажа з простого опису (наприклад, «дитина, яку не запросили до гри», «новенький у класі», «хтось, хто не впорався із завданням»), а далі - коротко описати, що, ймовірно, відчуває цей персонаж. У парах діти обмінюються думками, після чого учитель пропонує розіграти міні-сценку з можливим підтримувальним діалогом.

Вправа «Невидимий подарунок» ґрунтується на невербальній взаємодії між учнями та розвитку позитивного ставлення до однокласників. Під час вправи учні по черзі передають одне одному уявний подарунок, жестом і мімікою демонструючи, що це за предмет або почуття. Отримувач має відгадати, що саме йому передали, й подякувати. Ця вправа сприяє розвитку емоційної чутливості, спостережливості, а також укріплює атмосферу підтримки в класі. Схожий очікуваний результат має і вправа «Таємний друг», де кожен учень потай допомагає іншому протягом дня, а наприкінці намагається здогадатись, хто був його другом. Це створює ситуацію довіри та позитивного взаємного спілкування.

Для розвитку невербального контакту, усвідомлення значення жесту, погляду, емоційної включеності також варто застосовувати мовчазні практики. Вправа «Хвилина мовчазної дружби» пропонує учням встановити зоровий контакт із кожним із класу, привітати його мовчки - усмішкою, кивком голови або жестом. Попри зовнішню простоту, така взаємодія має глибокий соціально-емоційний вплив: формує відчуття приналежності, прийняття, знижує тривожність, зміцнює емоційні зв'язки між дітьми. А от вправа «Король навшпиньках» сприяє розвитку емоційної уважності, спостережливості, невербального розуміння і командної взаємодії. Вправа передбачає, що один учень «король» протягом 1 хвилини рухається по класу (демонструє міміку, жести), а інші учні рухаються за ним і відтворюють його дії, намагаючись вгадати емоцію. Далі ролі змінюються.

Для розвитку саморефлексії можна використовувати вправу «Мій соціальний компас», яка сприяє усвідомленню власних моральних орієнтирів. Учням пропонують умовну модель компаса з чотирма напрямками - «Я чиню правильно, коли...», «Я шкодую, коли...», «Я радію, коли допомагаю...», «Я хочу стати кращим у...». Діти заповнюють цей компас, словесно або малюнком, обговорюючи результати з сусідом по парті. Такий метод дозволяє м'яко інтегрувати етичне осмислення поведінки в повсякденну шкільну практику.

Вправа «Галерея позитиву», спрямована на підвищення самооцінки та формування позитивного сприйняття іншого. Кожен учень отримує аркуш із власним іменем, який передається по класу - однокласники пишуть коротке побажання, добру характеристику або спогад, пов'язаний із цією дитиною. Наприкінці уроку кожен повертає собі «галерею», сповнену позитивних слів. Цей метод не лише формує навички позитивної соціальної взаємодії, а й сприяє підвищенню емоційного комфорту дитини в класному колективі.

Рефлексивно-естетичний ефект має вправа «Квітка вражень», у якій кожен учень на паперовій пелюстці фіксує свою думку, емоцію або висновок після уроку/заняття - «Я відкрив для себе...», «Я був здивований тим, що...», «Мені сподобалося, коли...». Усі пелюстки прикріплюються до зображення квітки, створюючи спільний образ досвіду, пережитого класом. Такий спосіб фіксації

переживань не тільки завершує навчальну діяльність, а й дозволяє усвідомити її цінність на особистісному рівні.

Важливе значення у формуванні соціальної компетентності молодшого школяра відіграють групові методи, що формують навички співпраці, домовленості, відповідальності за колективне рішення. Зокрема, вправа «Мапа добрих вчинків» передбачає створення учнями у групах візуалізованої мапи дій, які демонструють доброзичливе ставлення до інших. Кожна група отримує аркуш, на якому розміщує умовні «локації»: «Допомога другу», «Чесність», «Спільна справа», «Прощення» тощо. Учні вигадують життєві ситуації для кожної точки маршруту, ілюструючи прикладами поведінки. Така робота стимулює не лише уяву, а й формує зв'язок між моральними поняттями та щоденною поведінкою.

Дискусійні методи дають змогу молодшим школярам осмислити соціальні ситуації з різних позицій. Наприклад, під час вправи «Мій вибір» учні працюють з уявними дилемами: «Ти побачив, як твій друг узяв чужу річ без дозволу. Що ти зробиш?» або «Твій однокласник помилився на уроці, й усі почали сміятися. Як ти вчиниш?». Спочатку учні обговорюють ситуацію в парах або малих групах, далі відбувається загальна розмова з озвученням різних варіантів. Учитель не дає «правильних» відповідей, а підводить до морального вибору через питання: «Як почувалася б людина в цій ситуації?», «Що б ти хотів, аби зробили для тебе?». Таким чином формується здатність до етичного аналізу й рефлексії поведінки. А через вправу «Мій день героя», де учні обирають приклад позитивної поведінки зі свого життя чи поведінки однокласників і малюють комікс або коротку історію на цю тему посилюється відчуття важливості власної участі в соціальному житті спільноти.

Проектні форми сприяють довготривалій соціальній взаємодії. Наприклад, у рамках проекту «Наш код дружби» учні колективно формулюють цінності, важливі для класу, -повагу, підтримку, чесність - та оформлюють їх у вигляді символічного колажу, гасел або коротких історій. Проект завершується презентацією та взаємним обговоренням. Учні мають змогу не лише заявити про важливе для себе, а й почути інших, домовитися, знайти компроміси, що розвиває діалогічне мислення та відповідальність.

Окрім роботи з учнями, важливої ваги набуває діяльність учителя, пов'язана з формуванням його професійної готовності до сприяння розвитку соціальної компетентності здобувачів освіти. Така готовність розглядається як складне інтегральне утворення, що поєднує когнітивний, емоційно-ціннісний та рефлексивний компоненти. Йдеться, насамперед, про сформованість емпатійного сприйняття, здатність до усвідомлення потреб і переживань дитини, делікатне розуміння її соціального досвіду та взаємодій.

Здатність до рефлексії педагогічної діяльності, самоспостереження й аналізу впливу власних дій на емоційно-соціальний клімат у класі вважається невід'ємною складовою професійної зрілості вчителя. Рефлексивна компетентність, у контексті сучасних досліджень, виступає чинником адаптивності та професійної стійкості педагога в умовах змінного соціального середовища.

Ознайомлення з сучасними методиками формування соціальної компетентності, зокрема інтерактивними, тренінговими, ігровими, проектними технологіями, забезпечує методичну обґрунтованість педагогічних дій. Участь у професійних спільнотах, майстер-класах, фахових вебінарах та тренінгах сприяє не лише підвищенню обізнаності з новітніми підходами, а й формуванню установки на постійний розвиток, обміну досвідом та взаємопідтримку серед колег. Практика міжвідомчої взаємодії, супервізії чи інтервізії у сфері післядипломної педагогічної освіти стає все більш актуальною як інструмент підтримки професійного самозростання педагога.

У фокусі сучасного підходу до професійного розвитку перебуває не лише опанування відповідного методичного інструментарію, а й усвідомлення вчителем значущості формування соціальної компетентності як пріоритетного вектора особистісного становлення учня. Такий підхід забезпечує перехід від нормативної реалізації виховних функцій до внутрішньо мотивованої педагогічної взаємодії, що базується на співпереживанні, рефлексії та партнерстві.

Не менш важливим чинником є залучення батьків до спільної освітньої діяльності, що базується на цінностях довіри, партнерства та взаємної відповідальності. Такий підхід сприяє гармонізації впливів шкільного та сімейного середовищ, забезпечує узгодженість виховних установок, створює передумови для цілісного розвитку особистості дитини.

Практика демонструє ефективність таких форм співпраці, як тематичні батьківсько-дитячі майстер-класи (наприклад, «Школа добрих справ» або «Разом малюємо світ добра»), під час яких батьки та діти разом створюють соціально значущі продукти -постери, плакати, подарунки для військових чи молодших учнів. Проведення круглих столів на теми «Як виховувати відповідальність у дитини» або «Шкільна команда: учень, учитель, батьки» дозволяє виробити спільну позицію щодо принципів соціального виховання, зменшує дистанцію між учасниками освітнього процесу.

Участь батьків у родинно-шкільних проєктах, зокрема таких як «Сімейні традиції нашого краю» чи «Доброчинність починається з дому», дає можливість дітям відчутти підтримку дорослих у значущих справах, посилює усвідомлення соціальної відповідальності. У межах таких проєктів учні можуть брати інтерв'ю в членів родини, готувати сімейні презентації, організувати благодійні ярмарки або волонтерські ініціативи разом з дорослими.

Тематичні зустрічі за участю представників громадських організацій, психологів і батьків на теми формування ненасильницької комунікації, протидії булінгу, розвитку емоційного інтелекту - не лише інформують, а й об'єднують батьківську й педагогічну спільноти навколо ключових цінностей.

Такий формат взаємодії дозволяє сформувати єдиний виховний простір, у якому дорослі виступають не як контролюючі суб'єкти, а як партнери дитини в її соціальному становленні. У результаті у молодших школярів поступово формується досвід соціальної взаємодії, що ґрунтується на довірі, співпраці, взаємоповазі та готовності до відповідального вибору - як основи соціальної компетентності.

Формування соціальної компетентності учнів початкової школи є актуальним напрямом педагогічної науки, що відповідає потребам сучасного суспільства у соціалізованій, відповідальній особистості. Незважаючи на досягнення у теоретичному обґрунтуванні і методичному забезпеченні цього процесу, існує необхідність подальшого вивчення впливу цифрових технологій та міжкультурної взаємодії на розвиток соціальних умінь молодших школярів. Перспективним є також удосконалення систем професійної підтримки педагогів через супервізію та коучинг, що сприятиме підвищенню адаптивності й ефективності. Крім того, важливо розробити комплексні моделі взаємодії школи, сім'ї та громади, які забезпечать цілісне соціо-виховне середовище для учнів. Наші подальші дослідження будуть зосереджуватися на створенні й апробації інтегрованих програм формування соціальної компетентності учнів з урахуванням сучасних освітніх викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Baudah, D. (2017). *Strategies for teaching students with learning and behavior problems* (9th ed.). Pearson.
- CASEL. (2020). *The CASEL Guide to Schoolwide SEL Essentials*. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. <https://casel.org>
- Elias, M. J. (2004). The connection between social-emotional learning and learning disabilities: Implications for intervention. *Learning Disability Quarterly*, 27(1), 53–63. <https://10.2307/1593632>
- Lunenburg, F. C. (2011). Social-emotional learning and school success. *International Journal of Scholarly Academic Intellectual Diversity*, 13(1), 1–6. <https://www.nationalforum.com>
- Верховна Рада України. (2017). Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Губарева, Д. С. (2023). Моральне виховання як складова соціальної компетентності молодших школярів. *Актуальні проблеми педагогіки*, (5), 45–50. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7867250>
- Гусейнова, І. О. (2022). Проєктна діяльність як засіб розвитку соціальних умінь молодших школярів. *Початкова школа*, (2), 12–16. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-12-16>
- Кулакова, Л. П. (2021). Інтерактивні методи у формуванні соціальної компетентності молодших школярів. *Початкова освіта*, (4), 18–23. <https://doi.org/10.32782/po.2021.4.3>
- Міністерство освіти і науки України. (2016). Концепція «Нова українська школа»: Реформа загальної середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf>
- Міністерство освіти і науки України. (2018). Державний стандарт початкової освіти (Постанова КМУ № 87 від 21.02.2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
- Міністерство освіти і науки України. (2021). Професійний стандарт за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (Наказ МОН № 273 від 23.03.2021). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0273736-21#Text>
- Пометун, О. І. (2021). Компетентнісний підхід у шкільній освіті: теорія і практика. *Освіта і управління*, 24(3), 10–15. <https://doi.org/10.33216/2219-0341-2021-24-3-10-15>
- Починок, Є. А. (2022). Педагогічні умови формування соціальної компетентності молодших школярів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, (1), 55–61. <https://doi.org/10.32405/2413-1865-2022-1-55-61>

REFERENCE

- Baudah, D. (2017). *Strategies for teaching students with learning and behavior problems* (9th ed.). Pearson.
- CASEL. (2020). *The CASEL Guide to Schoolwide SEL Essentials*. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. <https://casel.org>
- Elias, M. J. (2004). The connection between social-emotional learning and learning disabilities: Implications for intervention. *Learning Disability Quarterly*, 27(1), 53–63. <https://0.2307/1593632>

- Lunenburg, F. C. (2011). Social-emotional learning and school success. *International Journal of Scholarly Academic Intellectual Diversity*, 13(1), 1–6. <https://www.nationalforum.com>
- Verkhovna Rada Ukrainy. (2017). *Zakon Ukrainy "Pro osvitu" № 2145-VIII vid 05.09.2017*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
- Gubarieva, D. S. (2023). Moralne vykhovannia yak skladova sotsialnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv. *Aktualni problemy pedahohiky*, (5), 45–50. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7867250> [in Ukrainian].
- Huseinova, I. O. (2022). Proiektna diialnist yak zasib rozvytku sotsialnykh umin molodshykh shkoliariv. *Pochatkova shkola*, (2), 12–16. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-12-16> [in Ukrainian].
- Kulakova, L. P. (2021). Interaktyvni metody u formuvanni sotsialnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv. *Pochatkova osvita*, (4), 18–23. <https://doi.org/10.32782/po.2021.4.3> [in Ukrainian].
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2016). *Kontsepsiia "Nova ukrainska shkola": Reforma zahalnoi serednoi osvity*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf> [in Ukrainian].
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2018). *Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity* (Postanova KМУ № 87 vid 21.02.2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2021). *Profesijnyi standart za profesiiem "Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity"* (Nakaz MON № 273 vid 23.03.2021). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0273736-21#Text> [in Ukrainian].
- Pometun, O. I. (2021). Kompetentnisnyi pidkhid u shkilnii osviti: teoriia i praktyka. *Osvita i upravlinnia*, 24(3), 10–15. <https://doi.org/10.33216/2219-0341-2021-24-3-10-15> [in Ukrainian].
- Pochynok, Ye. A. (2022). Pedahohichni umovy formuvannia sotsialnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*, (1), 55–61. <https://doi.org/10.32405/2413-1865-2022-1-55-61> [in Ukrainian].

Olena Honcharova,

Methodologist at the Scientific and Methodological Laboratory of Primary Education
Department of Preschool and Primary Education
Communal Institution of Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odessa, Ukraine

gelenka83@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-4584-1471>

PRACTICAL ASPECTS OF FORMING SOCIAL COMPETENCE IN YOUNGER SCHOOLCHILDREN

Abstract. *The article comprehensively examines the methods of forming social competence in primary school students as a key aspect of their personal development and socialization. The author analyzes the pedagogical conditions that ensure the effectiveness of socio-oriented learning, in particular the creation of a motivating and safe educational environment aimed at supporting the social and emotional needs of younger schoolchildren. Special attention is given to interactive teaching methods -role-playing games, training sessions, discussions, case methods, as well as game- and project-based activities that activate cognitive activity, promote the development of cooperation, empathy, skills for constructive conflict resolution, and foster responsible behavior. Reflective exercises, including self-observation and analysis of one's own social actions, are highlighted as important tools for developing the reflective component of competence. The article emphasizes the role of the teacher as a facilitator who creates a supportive environment, applies innovative methodologies, stimulates motivation for social interaction, and provides professional guidance to students. Key directions for further research are identified, related to the methodological support of social competence formation and the improvement of professional teacher training for implementing these tasks in the context of modern challenges in the education system.*

Key words: *social competence, socio-oriented learning methods, younger schoolchildren, primary school, interactive methods, pedagogical conditions, reflection, project activities.*

Дата надходження до редакції 10.07.2025

© Гончарова О. К., 2025